

Factors Affecting The Preservice Teachers' Professional Motivation

Mustafa BAŞARAN
Bozok University

Buket DEDEOĞLU ORHUN
Dumlupınar University

Abstract

This study which investigates the factors that affect the profession motivations of preservice teachers consists of four sections. In the first section of the study, motivation and professional motivation topics discussed. In the second section research method is introduced, in the third section the findings of the research are presented in the tables and interpreted. The results of the research are given in the last section. The findings of the study demonstrated that the difficulty and low economic returns do not affect the pre-service teacher motivations a lot. The main factors reducing their professional motivation of teachers not being understood the value of the profession and the Public Personnel Selection Examination content and principles of implementation by the MoNE (Ministry of National Education) and administrators in the country but also society.

Keywords: *Preservice teachers, Preservice teachers' professional motivation, Professional motivation*

SUMMARY

Nowadays, due to technological developments as well as changes in human relations, working life is creating negativity. Reduce stress and troubles are increasing motivation. Individual's professional success and maintain that success depends on the motivation for the profession. Especially in the teaching profession, maintaining a high motivation and this motivation is extremely important.

METHOD

This research is made to find the factors that influence preservice teachers' profession motivations and this research's method is descriptive scanning.

Population and Sample

The population of the research is preservice teachers who are ongoing his education in the Faculty of Education Dumlupınar University. In this research we reached 291 pre-service teacher and the questionnaire was applied them by researchers.

Measurement Tool

Measurement tool is improved by researchers and consists of three parts. In the first part there are questions related to preservice teachers to determine demographic features. In second part likert type triple rating scale used to determine preservice teachers' attitude toward teaching, In the third part, factors that reduce the profession motivations of preservice teachers are available.

Application

The data used in the study were reached by the application of the measurement tool in the classroom by the researchers. The obtained data was processed using the SPSS 20.0 program.

FINDINGS

In this part the result of research is given in tables and interpreted with obtained information.

Table1.
Factors Which Influence The Profession Motivations of Pre-service Teachers

Factors decreases professional motivation	Never		A little		Some times		yes		Exactly yes	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Uninterestedness of teachers to their job	54	16.6	52	16.0	85	26.2	75	23.1	56	17.2
2. Politicized teachers	42	12.9	64	19.7	82	25.2	75	23.1	46	14.2
3. Unfair applications of administrators of the school	34	10.5	46	14.2	67	20.6	85	26.2	88	27.1
4. Negative attitudes of employers of the school	63	19.4	74	22.8	60	18.5	69	21.2	52	16.0
5. Professional failures of teachers	57	17.5	59	18.2	77	23.7	70	21.5	53	16.3
6. Our society doesn't know how difficult and valuable our job is	32	9.8	54	16.6	63	19.4	77	23.7	90	27.7
7. Negative comments of Ministry of Education and employers of ministry about teachers	28	8.6	45	13.8	75	23.1	55	16.9	118	36.0
8. Ministry of Education and employers of ministry don't understand the difficulty and value of this job,	16	4.9	61	18.8	58	17.5	67	20.6	118	36.3
9. State officials leave their teachers alone in troubled situations	15	4.6	34	10.5	56	17.2	88	27.1	128	39.4
10. Applications of Ministry of Education and employers of ministry, which are not pedagogic,	15	4.6	50	15.4	75	23.1	80	24.6	91	28.0
11. Discriminatory attitudes of unions	54	16.6	60	18.5	79	24.3	66	20.3	55	16.9
12. Damaging the image of teachers by unions	42	12.9	65	20.0	96	29.5	65	20.0	48	14.8
13. Socio and economic inadequacies of the city which I will be possibly appointed	71	21.8	60	18.5	71	21.8	56	17.2	61	18.8

14. Socio-Economic inadequacies of students in my school which I will be possibly appointed	103	31.7	54	16.6	62	19.1	51	15.7	49	15.1
15. Low salary	50	15.4	61	18.8	65	20.0	53	16.3	93	28.6
16. To be obliged to work in some other jobs because of economic problems.	48	14.8	52	16.0	61	18.8	63	19.4	92	28.3
17. Opportunities of vacation(holiday) conditions, housing, social facilities, psychological supported of teachers are less than other government employers	28	8.6	51	15.7	75	23.1	73	22.5	90	27.7
18. Illnesses because of being teacher	75	23.1	63	19.4	77	23.7	52	16.0	50	15.4
19. Being teacher is tiresome	90	27.7	73	22.5	67	20.6	49	15.1	42	12.9
20. Being teacher takes a lot of time	109	33.5	79	24.3	63	19.4	38	11.7	28	8.6
21. Being teacher disrupts personal development	78	24.0	84	25.8	78	24.0	36	11.1	42	12.9
22. That there is no profession progress as a teacher	73	22.5	69	21.2	64	19.7	50	15.4	62	19.1
23. The negative influence of examination on students	40	12.3	62	19.1	57	17.5	68	20.9	93	28.6
24. Difficulties that a teacher will encounter because of crowded classes	34	10.5	60	18.5	71	21.8	76	23.4	79	24.3
25. Difficulties that I will encounter because of the physical conditions of classes	36	11.1	60	18.5	70	21.5	80	24.6	66	20.3
26. Difficulties that I will encounter because of inadequate education materials of classes/school	42	12.9	55	16.9	89	27.4	72	22.2	59	18.2
27. Criteria in the elections of education administrator and education auditors (politic position, etc.),	25	7.7	53	16.3	75	23.1	57	17.5	108	33.2
28. Problematic students in the schools (gangs, armed roam, using alcohol-drugs, etc.)	44	13.5	52	16.0	75	23.1	55	16.9	92	28.3
29. Teachers are lonely when they meet problems of problematic students (economic, administrative, security, e.g),	31	9.5	51	15.7	67	20.6	74	22.8	99	30.5
30. Insufficient knowledge about how to solve(how to handle) problems of problematic students	42	12.9	56	17.2	92	28.3	62	19.1	68	20.9
31. Insufficient professional knowledge and skills because of faculty	56	17.2	63	19.4	71	21.8	63	19.4	64	19.7
32. Negative comments of our faculty teachers about being teacher	102	31.4	53	16.3	63	19.4	51	15.7	48	14.8
33. Teachers' comments that reduce our motivation	93	28.6	66	20.3	59	18.2	43	13.2	57	17.5
34. In KPSS I am obliged to work to the lessons which are not in my work field (mathematic, history..)	29	8.9	30	9.2	45	13.8	62	19.1	153	47.1
35. For being a teacher I must score high in KPSS	18	5.5	23	7.1	40	12.3	54	16.6	182	56.0
36. Teachers in some other sections are appointed with low KPSS score	26	8.0	31	9.5	64	19.7	53	16.3	146	44.9
37. Although science and literature graduates scored low in the "Entrance To University Test" they can also be a teacher,	28	8.6	27	8.3	38	11.7	55	16.9	174	53.5

38. The violence against teachers by student or student's relative	45	13.8	43	13.2	57	17.5	65	20.0	108	33.2
39. That its easy to complain about a teacher(alo147) and this situation is permanently exploited	49	15.1	42	12.9	71	21.8	58	17.8	103	31.7
40. To hold immediatly an inquiry against the teacher after there is complaint,	39	12.0	45	13.8	68	20.9	54	16.6	117	36.0

In table 1 we can see which factors can influence the motivation of preservice teachers. According to the table 1 the least(minimum) factors that influence preservice teachers are respectively ‘‘20. Being teacher takes a lot of time, 19. The job as a teacher is tiresome, 21. Being teacher disrupts personal development, 33. Teachers’ comments that reduce our motivation, 14. Social-Economic inadequacies of students in my school which I will be possibly appointed, 32. Negative comments of our faculty teachers about being teacher, 22. That there is no profession progress as a teacher, 18. Illnesses because of being teacher, 4. Negative attitudes of employers of the school and 13. Social and cultural inadequacies of the school which a will be possibly appointed. The Factors which influence the profession motivations of preservice teachers mostly are: 35. For being a teacher I must score high in KPSS, 37. Although science and literature graduates scored low in the ‘‘Entrance to University Test’’ they can also be a teacher, 34. In KPSS I am obliged to work to the lessons which are not in my work field (mathematic, history...), 36. Teachers in some other sections are appointed with low KPSS score, 9. State officials leave their teachers alone in troubled situations, 8. Ministry of Education and employers of ministry don’t understand the difficulty and value of this job, 29. Teachers are lonely when they meet problems of problematic students (economic, administrative, security, e.g.), 7. Negative comments of Ministry of Education and employees of ministry about teachers, 38. The violence against teachers by student or student’s relative, 3. unfair applications of administrators of the school, 10. Applications of Ministry of Education and employers of ministry, which are not pedagogic, 40. To hold an inquiry against the teacher after there is complaint, 6. Our society doesn’t know how difficult and valuable our job is, 27. Criteria in the elections of education administrator and education auditors (politic position, etc.), 17. Opportunities of vacation conditions, housing, social facilities, psychological support etc. of teachers are less than other government employers, 39. That its easy to complain about a teacher (Call 147) and this situation is permanently exploited, 23. The negative influence of examination on students (YGS-SBS etc.), 16. To be obliged to work in some other jobs because of economic problems. 24. Difficulties that a teacher will encounter because of crowded classes, 28. Problematic students in the schools (gangs, armed roam, using alcohol-drugs, etc.) and 15. Decrease in salary.

RESULTS

As a result of research, preservice teachers’ motivation are less influenced by the thoughts that being teacher is a very difficult job and they are effected by the socio-economic situation of the school they will be appointed and the applications of Faculty of Education don’t reduce their motivation. The context of KPSS and its application

and graduates of other faculties who can be teacher with a lower score influence teacher's professional motivations mostly. Preservice teachers don't lose their motivations against the difficulties of being teacher. However, preservice teachers are uncomfortable that Ministry of Education, state authorities and society don't know how difficult and valuable being teacher is, they don't know that this job has strategically importance for the country and society's future and that teacher are lonely if there is some problems. Pre-service teachers are uncomfortable how state and society perceive their job. Pre-service teacher's professional motivation is negatively influenced by class conditions of schools (crowded classes and problematic students).

Öğretmen Adaylarının Mesleğe İlişkin Motivasyonlarını Etkileyen Faktörler

Mustafa BAŞARAN
Bozok Üniversitesi

Buket DEDEOĞLU ORHUN
Dumlupınar Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın amacı öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin motivasyonlarını etkileyen faktörleri tespit etmektir. Araştırmanın çalışma evreni Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenimine devam eden öğretmen adaylarıdır. Bu evrenden toplam 291 öğretmen adayına ulaşılmış ve araştırmacılar tarafından geliştirilen anket uygulanmıştır. Araştırma dört bölüme ayrılmıştır. Araştırmanın birinci bölümünde, motivasyon ve mesleki motivasyon konuları tartışılmıştır. İkinci bölümde ise araştırmanın yöntemi tanıtılmış; üçüncü bölümde araştırma sonucu elde edilen bulgular, tablolar halinde verilerek yorumlanmıştır. Son bölümde ise, araştırmanın sonuçları verilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmen adaylarının motivasyonları mesleğin zorluğu ve ekonomik getirisinin düşüklüğünden çok etkilenmemektedir. Öğretmen adaylarının mesleki motivasyonlarını düşüren temel faktörler, MEB ve ülke yöneticilerinin ayrıca toplumun, mesleğin değerini anlamaması ve Kamu Personeli Seçme Sınavının içeriği ve uygulanış ilkelidir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen adayı, Öğretmen adaylarının mesleki motivasyonları, Mesleki motivasyon

Günümüzde teknolojik gelişmelere bağlı olarak insan ilişkilerinin de değişmesi, çalışma hayatında olumsuzluklar yaratmaktadır. Gerçekte de nitelikli iletişim kuramayan bireylerden oluşan toplumda stres ve tükenmişlik dolayısıyla iş motivasyonunda bir düşüş kaçınılmazdır. Zira toplumsal rollerin farklılaşması, kişiler arasındaki ilişkilerde anlaşmazlıklar yaşanması, çalışma ortamlarında rekabetin ön plânda olması, bireylerin kendini kanıtlama savaşı, beklentilerin üst seviyelerde oluşu gibi koşullar çalışanların ruh sağlığının olumsuz olarak etkilemekte ve stres yaşamalarına neden olmaktadır (Cemaloğlu ve Erdemoğlu Şahin, 2007).

İş ve meslekteki sıkıntılarla beraber insanların özel hayatlarında yaşadıkları sorunlar da tükenmişlik yaşamalarına ve mesleki motivasyonlarının düşmesine neden olmaktadır. Tükenmişlik, kişinin kendisine büyük hedefler koyup daha sonra istediklerini elde edemeyip hayal kırıklığına uğrayarak, yorulduğunu ve enerjisinin tükendiğini hissetmesi; bedensel ve duygusal olarak işinin gereklerini yerine getiremeyecek hale gelmesi olarak tanımlanabilir (Oruç,2007). Bu bağlamda stres, kaygı ve tükenmişlik yaşayan bireylerin mesleki doyum yaşayamayacakları da ve buna bağlı olarak da mesleki motivasyonlarının düşük olacağı açık bir gerçektir.

Motivasyon

Motivasyonu Türk Dil Kurumu (Büyük Türkçe Sözlük, 2010), isteklendirme, güdüleme; Büyükses, (2010) bir veya birden fazla insanı, belirli bir gaye veya amaca doğru devamlı bir şekilde harekete geçirmek için yapılan çabaların toplamı; Küçük, (2008) insan davranışlarını istenilen doğrultuya yönlendiren, belirli bir amaç için harekete geçiren güçler; Karaköse ve Kocabaş, (2006) ise bireylerin beklenti ve gereksinimlerinin karşılanarak örgütsel hedefler doğrultusunda yönlendirilmesi olarak tanımlamıştır. Yücel ve Gülveren (2011) ise bu tanımlardan hareketle bir süreç olarak motivasyonu şu şekilde tanımlamaktadır:

- Davranışa enerji sağlayan organizmanın içindeki ve çevredeki güçler,
- Davranışın yönünü belirleyen ve ona rotasını veren unsur ve süreçler,
- Davranışın sürekliliğini sağlayan etmen ve süreçler.

Tüm bu tanımlardan hareketle motivasyonu, bir işe başlamada ve sürdürmede isteklilik hâli olarak tanımlamak mümkündür. Tanımlardan hareketle davranışın başlangıcı, hedefi ve sürekliliğini sağlayan bir enerji kaynağı olan motivasyon, bireyin bir olguya içten veya dıştan etkilerle odaklanması ve olumlu tutum sergilemesi şeklinde açıklanabilir. Görüldüğü gibi motivasyon birçok unsur tarafından etkilenen ve birçok unsuru etkileyen bir kavramdır. “Motivasyon, içerdiği anlamlardan dolayı pek çok kavram ile ilişkilidir; amaç, eğilim, davranış, çıkar, seçme, tercih, irade, hırs, korku, özlem, beklenti, arzu, başarı, moral, tatmin bunlardan bazılarıdır” (Küçük, 2008). Bu bağlamda motivasyonun bireyin geleceğe yönelik beklentilerini şekillendirdiği söylenebilir.

Birey geleceğe yönelik planlarıyla davranışa yönelir, harekete geçer, belirli bir sistemle davranışı devam ettirir. Tüm bu aşamalarda motivasyon kolaylaştırıcı bir rol oynamaktadır. Motivasyonu yüksek bireyler, huzurlu ve kendini gerçekleştirme duygusuna sahiptirler. İnsan hayatının her alanında motivasyon önemli bir enerji kaynağı olarak değerlendirilmektedir.

Motivasyon kaynakları içsel ve dışsal olmak üzere ikiye ayrılır:

1. İçsel Motivasyon: Kökeni bireyin içinden gelen dürtüler ve uyarıcılardır (Yücel ve Gülveren, 2011).

2. Dışsal Motivasyon: Kaynağı dışarıdan gelen uyarıcılardır. İçsel motivasyonda kontrol bireyin kendinde, dışsal motivasyonda ise çevrededir. Öğretmenin maddi olarak ödüllendirilmesi dışsal motivasyona; öğretmenin öğrencinin gelişiminden haz alması ise içsel motivasyona örnek olarak gösterilebilir. Bireyin içsel motivasyonunu kullanması dışsal motivasyona göre ulaşılabilirlik yönüyle kolay; başka unsurlara ihtiyaç duymaması yönüyle de önemlidir. Kişi içsel motivasyonla kendi kendine başarma duygusunu pekiştirerek, bu duygusunu geliştirecektir.

Motive edilen davranışlar süreklilik yönüyle dikkat çekmektedir. Kişinin davranışını sürekli ve yüksek enerjiyle devam ettirebilmesi güdülendiğinin bir göstergesidir. Davranışların yapısındaki canlılık, sarf edilen enerji, değişmeye, dağılmaya karşı olan direnç, devam süreleri vs. bize bu davranışların motive edildiklerini gösterir (Akbaba, 2006). Ancak davranışın bahsedilen bu özellikleri

taşımadığı durumlarda motivasyon eksikliğinden söz edilebilir. Bu durumda ise içsel veya dışsal motivasyon unsurları ile birey tekrar davranışa yönlenebilir.

Mesleki Motivasyon

Ülkemizde ihtiyaç duyulan meslek gruplarına yönlendirilemeyen genç nüfusun, üniversite mezunu olarak mesleğe başlayamadan beklmeleri sorununun yanında; eğitim sürecinde bireylerin motivasyonlarını etkileyen faktörlerin de ortaya konulması önem arz etmektedir. Mesleki motivasyon bireylerin mesleklerini iş olarak görmekten uzaklaşmalarını gerektirir. Rowley'e göre (1996), motivasyonu en çok etkileyen değişkenlerin ekonomik ödüller, öğrenme kültürü ve yüksek eğitim, personelin tecrübesi ve rollerin farklılığı, kişisel özerklik ve örgüt kültürü olduğunu tespit etmiştir (Karaköse ve Kocabaş, 2006). Bu değişkenler kullanılarak bireyin mesleki motivasyonun artması sağlanabilir. Örgütsel faktörler, örgütün çalışana bakışı, onu değerlendirmesi ve çalışana sunduğu olanaklarla çalışanın yeteneklerini kullanması da mesleki motivasyon için önemli diğer belirleyicilerdir (Karakaya ve Ay, 2007).

Öğretmenlik Mesleğinde Motivasyon

Bireyin mesleki başarısı ve bu başarısını sürdürmesi mesleğine ilişkin motivasyonuna bağlıdır. Özellikle öğretmenlik mesleğinde, yüksek bir motivasyon ve bu motivasyonun sürdürülmesi son derece önemlidir. Öğretmenin verimliliği, kendisini eğitim ve öğretime motive edebildiği ölçüde ortaya çıkacak; öğrenci, aile, kurum ve sosyal çevre ile olan ilişkileri, bilgi ve kültürel edinim ürününe dönüşecektir (Büyükses, 2010) Öğretmenlik mesleği hem iç hem de dış motivasyon kaynağının da önem taşıdığı bir meslektir. Motivasyonun etkisi bireysel gelişim ve var olan şartlara göre değişiklik gösterebilir. Ancak olması beklenen öğretmenin içsel motivasyonun etkisiyle mesleklerini devam ettirmeleridir (Yazıcı, 2009). İşi insan yetiştirmek olan öğretmenlikte doyum yaşanmaması durumunda nesillerin fiziksel, ruhsal ve duygusal gelişiminin olumsuz etkilenmesi söz konusudur. Kişisel özelliklere göre değişmekle birlikte, her insan yaptıklarına karşılık beğeni ve takdir görmekten memnun olur ve böylece motivasyon gelişir. Nesilleri etkileme yönüyle büyük önem taşıyan öğretmenler motivasyonunu sürekli yüksek tutması gereken bireylerden oluşmalıdır. Motivasyonu yüksek öğretmenler işlerini seyerek yapacak ve verimli olacaklardır. Motive olmuş çalışanlar, verimli ve huzurlu olurlar. Daha az zamanda daha kaliteli işler yaparlar. İşlerinden tatmin olur, monotonluk açmazına kapılmazlar (Küçük, 2008) Motivasyonun artmasıyla işteki verim artar ve denetleme gerekliliği azalır.

Öğretmenlerin eğitimdeki rolüne rağmen sistemin işleyişinde pasif halde tutulmaları da kendilerini sistemin bir parçası olarak görmemelerine neden olmakta ve motivasyonlarını olumsuz olarak etkilemektedir. Öğretmenlere sorumluluklarıyla orantılı yetki ve özerkliğin sağlanmaması onların başarılarını, motivasyonlarını ve öğrenciler gözündeki değerlerini azaltmaktadır (Öztürk, 2011).

Öğretmenlik yıllardır toplum tarafından saygı duyulan ve önem verilen böylece manevi doyum sağlayan bir özellik taşımaktaydı. Ancak günümüzde "öğrenci merkezli" eğitim sisteminin yeterince algılanamaması sonucu doğru eğitim politikaları belirlenememesi ve teknolojik unsurların öğretmenin yerini alabileceği düşüncesi

öğretmenlerin medya, devlet ve toplum açısından hak ettiği saygıyı ve önemi görememesine neden olmaktadır. Bu durumda öğretmenler için motivasyon kaynaklarından biri olan öğretmenliğin manevi değeri de her geçen gün azalmaktadır. Bu durumda düşük motivasyonla mesleklerine başlayan ve sürdüren öğretmenler, tükenmişlikle karşı karşıya bırakılmaktadır.

Amaç

Öğretmenler ülkenin eğitim sisteminin ve geleceğimizin şekillenmesinin en etkili ve önemli unsurlarıdır. Bir eğitim sisteminin iyileştirilmesi öncelikle öğretmenlerin eğitimleriyle ve sosyo-ekonomik durumların iyileştirilmesiyle gerçekleşebilir. Öğretmenlerin mesleğe yüksek bir motivasyonla başlaması da bu bağlamda son derece önemlidir. Bu çalışmada da öğretmen adaylarının mesleki motivasyonları ve motivasyonlarını etkileyen faktörleri tespit etmek amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyonlarının etkileyen faktörleri tespit etmek amacıyla yapılan bu araştırmanın yöntemi betimsel taramadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evreni Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenimine devam eden öğretmen adaylarıdır. Bu evrenden 1. sınıfa, hazırlık sınıfına ve 4. sınıfa devam eden öğretmen adaylarından rastgele örneklem yoluyla seçilen toplam 291 öğretmen adayına ulaşılmış ve anket uygulanmıştır. Örneklem alınan öğretmen adaylarının çeşitli değişkenler açısından dağılımı Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1.

Öğretmen Adaylarının Çeşitli Değişkenler Açısından Dağılımı

		f	%
Bölüm	Türkçe Öğretmenliği	90	30,9
	Okul Öncesi Öğretmenliği	40	13,7
	Sınıf Öğretmenliği	54	18,6
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	93	31,7
	Fen Bilgisi Öğretmenliği (tamamı hazırlık sınıfında)	14	4,8
Cinsiyet	Kadın	199	67,9
	Erkek	92	32,1
Sınıf	Hazırlık ve 1. Sınıf	134	45,8
	4. Sınıf	157	54,2
Bitirdiği lise türü	Öğretmen lisesi	30	9,8
	Diğer	261	90,2
Akademik kariyer düşünüyor mu?	Evet	167	57,5
	Hayır	124	42,5

Düşünüyor ise hangi bölümde	Kendi bölümünde	146	87,4
	Başka bölümde	21	12,6
Okuduğu bölüme isteyerek mi geldi?	Evet	226	78,3
	Hayır	65	21,7
Mesleğe ilişkin olumlu tutumu	Düşük	88	29,7
	Yüksek	203	69,3

Tablo 1'e göre örnekleme alınan öğretmen adaylarının 90'ı (% 30,9) Türkçe; 40'ı (% 13,7) Okul Öncesi; 54'ü (% 18,6) Sınıf; 93'ü (%31,7) Sosyal Bilgiler ve 14'ü (% 4,8) Fen Bilgisi öğretmenliği bölümüne devam etmektedir. Öğretmen adaylarının 199'u kadın (% 67,9) ve 92'si (% 32,1) erkektir. 134'ü (% 45,8) hazırlık ve 1. sınıfa devam etmekte olup 157'si (% 54,2) ise 4. sınıfa devam etmektedir. Öğretmen adaylarından 30'u (%9,8) öğretmen lisesi, 261'i (% 90,2) ise diğer liselerden mezundur. 167 (%57,5) öğretmen adayı yüksek lisans yapmayı planlamakta; bu adaylardan 146'sı (%87,4) mezun olduğu bölümde yüksek lisans yapmak istemektedir. Öğretmen adaylarının 226'sı (%78,3) okuduğu bölüme isteyerek 65'i (%21,7) ise istemeyerek gelmiştir. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğiyle ilgili olumlu tutumlarına bakıldığında 203'ünün (%69,3) yüksek düzeyde 88 (%29,7) tanesinin ise düşük düzeyde tutum geliştirdiği görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Ölçme aracı araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir ve üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğretmen adaylarına ilişkin demografik özellikleri belirlemeye yönelik 7 soru bulunmaktadır.

İkinci bölümde ise araştırmacılar tarafından geliştirilen öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumu belirlemek için likert tipi üçlü derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, “katılmıyorum”, “kararsızım” ve “katılıyorum” seçeneklerinden oluşmaktadır. Verilen cevaplar, olumlu ifadeler için “katılmıyorum”dan “katılıyorum”a 1'den 3'e doğru puanlar verilerek, olumsuz ifadeler için ise tam tersi bir puanlama ile kodlanmıştır. Bu ölçek hazırlanırken benzer çalışmalar incelenmiş ve bu çalışmalardan da faydalanılmıştır. Kapsam geçerliliği alan uzmanlarının görüşleri alınarak sağlanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliği, 120 öğretmen adayı ile yapılan uygulama sonucu elde edilen verilerin işlenmesi sonucu yapılmıştır. Yapılan faktör analizinde, toplam varyansın %45.88'ini açıklayan tek faktör ortaya çıkmış ve 10 maddenin tamamının faktör yükleri .30'dan fazla çıkmıştır. Ölçme aracının güvenilirliğini sağlamak amacıyla yapılan testte Cronbach Alfa katsayısı ise .76 olarak bulunmuştur.

Üçüncü bölümde ise öğretmen adaylarının mesleki motivasyonlarını düşüren faktörlerin tespiti amacıyla yine araştırmacılar tarafından geliştirilen bir anket yer almaktadır. Bu faktörler; öğretmenler, öğretmen adayları ve eğitim fakültesinde çalışan alan eğitimi uzmanlarıyla yapılan mülakatlar ve ilgili literatürün taraması sonucu tespit edilmiştir. Anketin geçerliliği alan uzmanlarının görüşü alınarak sağlanmıştır. Güvenilirlik için anket 2 hafta arayla aynı gruba (120 öğretmen adayı) iki kere uygulanmış ve ölçüm sonuçları arasındaki korelasyona bakılmıştır. İki uygulama arasındaki korelasyon katsayıları her bir madde için .89 ila .97 arasında bulunmuştur.

Uygulama

Araştırmada kullanılan verilere ölçme aracının araştırmacılar tarafından sınıf ortamında uygulanması sonucu ulaşılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 20.0 programı kullanılarak işlenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara yüzde, frekans, t testi ve f testi kullanılarak ulaşılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde elde edilen verilerin bulgular tablolar halinde verilmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 2.
Öğretmen Adaylarının Mesleki Motivasyonunu Etkileyen Faktörler

Mesleki motivasyonu düşüren faktör	Hiç düşürmüyor		Az düşürüyor		Orta derecede düşürüyor		Düşürüyor		Kesinlikle düşürüyor	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Öğretmenlerin mesleklerine karşı ilgisizliği	54	16.6	52	16.0	85	26.2	75	23.1	56	7.2
2. Politize olmuş öğretmenler	42	12.9	64	19.7	82	25.2	75	23.1	46	4.2
3. Okul yöneticilerinin adaletsiz uygulamaları	34	10.5	46	14.2	67	20.6	85	26.2	88	27.1
4. Okul çalışanlarının öğretmenlere karşı olumsuz tutumları	63	19.4	74	22.8	60	18.5	69	21.2	52	6.0
5. Öğretmenlerin mesleki başarısızlıkları	57	17.5	59	18.2	77	23.7	70	21.5	53	6.3
6. Toplumumuzun öğretmenlik mesleğinin zorluğunu ve değerini anlamaması	32	9.8	54	16.6	63	19.4	77	23.7	90	27.7
7. Milli eğitim bakanı ve bakanlık çalışanlarının öğretmenlere ilişkin olumsuz açıklamaları	28	8.6	45	13.8	75	23.1	55	16.9	118	36.0
8. Milli eğitim bakanı ve bakanlık çalışanlarının öğretmenlik mesleğinin zorluğunu veya değerini anlamaması	16	4.9	61	18.8	58	17.5	67	20.6	118	36.3
9. Devlet yetkililerinin sıkıntılı durumlarda öğretmeni yalnız	15	4.6	34	10.5	56	17.2	88	27.1	128	39.4

bırakması										
10. Milli eğitim bakanı ve bakanlık çalışanlarının pedagojik olmayan uygulamaları	15	4.6	50	15.4	75	23.1	80	24.6	91	28.0
11. Sendikaların ayrımcı tutumu	54	16.6	60	18.5	79	24.3	66	20.3	55	6.9
12. Sendikaların öğretmenlerin imajını zedelemesi	42	12.9	65	20.0	96	29.5	65	20.0	48	4.8
13. Muhtemelen atanacağım ilin sosyo-ekonomik açıdan yetersiz olması	71	21.8	60	18.5	71	21.8	56	17.2	61	8.8
14. Muhtemelen atanacağım okuldaki öğrencilerin sosyo-ekonomik yetersizlikleri	103	31.7	54	16.6	62	19.1	51	15.7	49	5.1
15. Öğretmen maaşlarının düşüklüğü	50	15.4	61	18.8	65	20.0	53	16.3	93	28.6
16. Öğretmenlerin ekonomik gelir için başka işler yapmak zorunda kalması	48	14.8	52	16.0	61	18.8	63	19.4	92	28.3
17. Diğer kamu çalışanlarıyla kıyaslandığında öğretmenin tatil imkanları, lojman, sosyal tesis, psikolojik destek vb. olanaklarının kısıtlı olması	28	8.6	51	15.7	75	23.1	73	22.5	90	27.7
18. Öğretmenlikten kaynaklanan hastalıklar (farenjit, varis vb.)	75	23.1	63	19.4	77	23.7	52	16.0	50	5.4
19. Öğretmenlik mesleğinin yorucu olması	90	27.7	73	22.5	67	20.6	49	15.1	42	2.9
20. Öğretmenlik mesleğinin çok zaman alması	109	33.5	79	24.3	63	19.4	38	11.7	28	8.6
21. Öğretmenliğin kişisel gelişime engel olması	78	24.0	84	25.8	78	24.0	36	11.1	42	2.9
22. Öğretmenlikte mesleki ilerlemenin olmaması	73	22.5	69	21.2	64	19.7	50	15.4	62	9.1
23. SBS, YGS vb. sınavların öğrenciler üzerindeki olumsuz etkisi	40	12.3	62	19.1	57	17.5	68	20.9	93	28.6
24. Sınıfların kalabalık olması sebebiyle	34	10.5	60	18.5	71	21.8	76	23.4	79	24.3

karşılaşacağı zorluklar										
25. Sınıfların fiziki şartlarının yetersizliği sebebiyle karşılaşacağı zorluklar	36	11.1	60	18.5	70	21.5	80	24.6	66	20.3
26. Sınıfta/okulda yeterli eğitim öğretim malzemesinin olmaması sebebiyle karşılaşacağı zorluklar	42	12.9	55	16.9	89	27.4	72	22.2	59	18.2
27. Eğitim yöneticilerinin ve deneticilerinin seçiminde kullanılan kriterler (siyasi görüş vb.)	25	7.7	53	16.3	75	23.1	57	17.5	108	33.2
28. Okullardaki sorunlu öğrenciler (çeteleşme, silahlı gezme, alkol-uyuşturucu vb kullanımı)	44	13.5	52	16.0	75	23.1	55	16.9	92	28.3
29. Öğretmenlerin sorunlu öğrencilerle ilgili problemlerde yalnız bırakılması (ekonomik, idari, güvenlik vb.)	31	9.5	51	15.7	67	20.6	74	22.8	99	30.5
30. Sorunlu öğrencilere nasıl davranılacağı (veya sorunların nasıl çözüleceği) hakkındaki bilgilerimin yetersiz olması	42	12.9	56	17.2	92	28.3	62	19.1	68	20.9
31. Fakültede yeterli mesleki bilgi ve becerinin kazandırılmaması	56	17.2	63	19.4	71	21.8	63	19.4	64	19.7
32. Fakültedeki hocalarımızın öğretmenlikle ilgili olumsuz görüşleri	102	31.4	53	16.3	63	19.4	51	15.7	48	14.8
33. Fakültedeki hocalarımızın motivasyonumuzu düşürücü açıklamaları	93	28.6	66	20.3	59	18.2	43	13.2	57	17.5
34. KPSS’de alanımla ilgili olmayan alanlara da çalışmak zorunda olmam.	29	8.9	30	9.2	45	13.8	62	19.1	153	47.1
35. Öğretmen olabilmek için KPSS’de çok yüksek puan almamın gerekmesi	18	5.5	23	7.1	40	12.3	54	16.6	182	56.0
36. Diğer bölümlerde okuyan öğretmen adaylarının KPSS’de düşük puanlar alarak	26	8.0	31	9.5	64	19.7	53	16.3	146	44.9

göreve başlaması										
37. Üniversiteye girişte düşük puanlar almalarına rağmen fen-edebiyat vb. fakülte mezunlarına da öğretmenlik yapabilme hakkının verilmesi	28	8.6	27	8.3	38	11.7	55	16.9	174	53.5
38. Öğretmenlere öğrenci veya öğrenci yakını tarafından uygulanan şiddet	45	13.8	43	13.2	57	17.5	65	20.0	108	33.2
39. Öğretmenleri şikayet etmenin çok kolay olması (alo 147) ve bu durumun sürekli istismar edilmesi	49	15.1	42	12.9	71	21.8	58	17.8	103	31.7
40. Öğretmenlerin şikayet edildiği durumlarda derhal öğretmen aleyhine soruşturma açılması	39	12.0	45	13.8	68	20.9	54	16.6	117	36.0

Tablo 2’de hangi faktörlerin öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin motivasyonlarını ne ölçüde etkilediği görülmektedir. Tabloya göre öğretmen adaylarının mesleki motivasyonlarını en az etkileyen faktörler sırasıyla “20. Öğretmenlik mesleğinin çok zaman alması, 19. Öğretmenlik mesleğinin yorucu olması, 21. Öğretmenliğin kişisel gelişime engel olması, 33. Fakültedeki hocalarımızın motivasyonumuzu düşürücü açıklamaları, 14. Muhtemelen atanacağım okuldaki öğrencilerin sosyo-ekonomik yetersizlikleri, 32. Fakültedeki hocalarımızın öğretmenlikle ilgili olumsuz görüşleri, 22. Öğretmenlikte mesleki ilerlemenin olmaması, 18. Öğretmenlikten kaynaklanan hastalıklar (farenjit, varis vb.), 4. Okul çalışanlarının öğretmenlere karşı olumsuz tutumları ve 13. Muhtemelen atanacağım ilin sosyal ve kültürel açıdan yetersiz olması” maddeleridir. Bu bulgular, öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin motivasyonlarının genel olarak öğretmenlik mesleğinin çok zor bir meslek olmasından ve atanacakları okulun sosyo-ekonomik durumunun yetersizliğinden çok etkilenmediği ve eğitim fakültesindeki uygulamaların öğretmen adaylarını mesleğinden soğutmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin motivasyonlarını en çok düşüren faktörlerse sırasıyla şunlardır: 35. Öğretmen olabilmek için KPSS’de çok yüksek puan almamanın gerekmesi, 37. Üniversiteye girişte düşük puanlar almalarına rağmen fen-edebiyat fakültesi mezunlarına da öğretmenlik yapabilme hakkının verilmesi, 34. KPSS’de alanıyla ilgili olmayan alanlara da (matematik, tarih vb.) çalışmak zorunda olmam, 36. Diğer bazı bölümlerde okuyan öğretmen adaylarının KPSS’de düşük puanlar alarak göreve başlaması, 9. Devlet yetkililerinin sıkıntılı durumlarda öğretmeni yalnız bırakması, 8. Milli eğitim bakanı ve bakanlık çalışanlarının öğretmenlik mesleğinin zorluğunu veya değerini anlamaması, 29. öğretmenlerin sorunlu öğrencilerle ilgili problemlerde yalnız bırakılması (ekonomik, idari, güvenlik vb.), 7. Milli eğitim bakanı ve bakanlık çalışanlarının öğretmenlere ilişkin olumsuz açıklamaları, 38. Öğretmenlere

öğrenci veya öğrenci yakını tarafından uygulanan şiddet, 3. Okul yöneticilerinin adaletsiz uygulamaları, 10. Milli eğitim bakanı ve bakanlık çalışanlarının pedagojik olmayan uygulamaları, 40. Öğretmenlerin şikayet edildiği durumlarda derhal öğretmen aleyhine soruşturma açılması, 6. Toplumumuzun öğretmenlik mesleğinin zorluğunu ve değerini anlamaması, 27. Eğitim yöneticilerinin ve deneticilerinin seçiminde kullanılan kriterler (siyasi görüş vb.), 17. Diğer kamu çalışanlarıyla kıyaslandığında öğretmenliğin tatil imkanları, lojman, sosyal tesis, psikolojik destek vb. olanaklarının kısıtlı olması, 39. Öğretmenleri şikayet etmenin çok kolay olması (alo 147) ve bu durumun sürekli istismar edilmesi, 23. SBS. YGS vb. sınavların öğrenciler üzerindeki olumsuz etkisi, 16. Öğretmenlerin ekonomik gelir için başka işler yapmak zorunda kalması, 24. Sınıfların kalabalık olması sebebiyle karşılaşacağım zorluklar, 28. Okullardaki sorunlu öğrenciler (çeteleşme, silahlı gezme, alkol-uyuşturucu vb kullanımı) ve 15. Öğretmen maaşlarının düşüklüğü.

Bu bulgular öğretmen adaylarının mesleki motivasyonunu en çok KPSS'nin içeriği ve uygulanmasının ayrıca yine bu bağlamda değerlendirilebilecek olan diğer fakülte mezunlarının KPSS ile hem de daha düşük puanlar alarak öğretmen olabilmemesinin düşürdüğü şeklinde yorumlanabilir. Öğretmen adayları mesleğin zorluğu karşısında motivasyonlarını kaybetmemektedir. Ancak başta MEB olmak üzere devlet yetkililerinin ve toplumun icrası bu kadar zor olan ve günümüzde devletin ve toplumun devamı için en stratejik mesleklerden olan öğretmenlik mesleğinin önemini ve zorluğunu takdir edememesi ve zorluklar karşısında öğretmeni yalnız bırakması, öğretmen adaylarının motivasyonunu olumsuz etkileyen diğer önemli bir husustur. Öğretmen adayları, öğretmenliğin devlet ve toplum tarafından algılanış biçiminden rahatsızdır. Öğretmen adaylarının mesleki motivasyonu sınıf içi zorluklardan da (kalabalık sınıflar ve sorunlu öğrencilerden) olumsuz yönde etkilenmektedir.

Tablo 3.

Bölüm Değişkeninin Mesleki Motivasyonu Etkileyen Faktörler Üzerindeki Etkisi

Mesleki motivasyonu düşüren faktör	Varyansın kaynağı	K.T.	Sd	K.O.	F	p	Fark* (Tukey)
6. Toplumumuzun öğretmenlik mesleğinin zorluğunu ve değerini anlamaması	Gruplar arası	36.725	4	9.181	5.686	.000	1-2; 1-3 2-4; 3-4
	Gruplar içi	452.139	280	1.615			
	Toplam	488.863	284				
31. Fakültede yeterli mesleki bilgi ve becerinin kazandırılmaması (mesleğe hazır olmamam)	Gruplar arası	48.220	4	12.055	6.997	.000	1-2; 1-3; 1-4
	Gruplar içi	482.377	280	1.723			
	Toplam	530.596	284				
32. Fakültedeki hocalarımızın öğretmenlikle ilgili olumsuz görüşleri	Gruplar arası	55.705	4	13.926	7.312	.000	1-2; 1-3; 1-4
	Gruplar içi	535.218	281	1.905			
	Toplam	590.923	285				
33. Fakültedeki	Gruplar	40.857	4	10.214	5.102	.001	1-2; 1-3;

Mesleki motivasyonu düşüren faktör	Varyansın kaynağı	K.T.	Sd	K.O.	F	p	Fark* (Tukey)
hocalarımızın motivasyonumuzu düşürücü açıklamaları	arası						1-4
	Gruplar içi	564.579	282	2.002			
	Toplam	605.436	286				
35. Öğretmen olabilmek için KPSS’de çok yüksek puan almamanın gerekmesi	Gruplar arası	39.313	4	9.828	6.932	.000	1-2; 1-3; 1-4; 2-3; 2-4
	Gruplar içi	396.989	280	1.418			
	Toplam	436.302	284				

* 1. Türkçe öğrt. 2. Okul öncesi öğrt. 3. Sınıf öğrt. 4. Sosyal bilgiler öğrt. 5. Fen bilgisi öğrt.

Tablo 3.’te görüleceği üzere, bölüm değişkeninin, öğretmen adaylarının mesleki motivasyonunu etkileyen faktörler içinde “6. Toplumumuzun öğretmenlik mesleğinin zorluğunu ve değerini anlamaması, 31. Fakültede yeterli mesleki bilgi ve becerinin kazandırılmaması, 32. Fakültedeki hocalarımızın öğretmenlikle ilgili olumsuz görüşleri, 33. Fakültedeki hocalarımızın motivasyonumuzu düşürücü açıklamaları ve 35. Öğretmen olabilmek için KPSS’de çok yüksek puan almamanın gerekmesi” üzerinde olduğu görülmektedir. [6. Toplumumuzun öğretmenlik mesleğinin zorluğunu ve değerini anlamaması için $F_{(4-280)}=5.686$, $p<.05$; 31. Fakültede yeterli mesleki bilgi ve becerinin kazandırılmaması için $F_{(4-280)}=6.997$, $p<.05$; 32. Fakültede derslerimize giren hocalarımızın öğretmenlikle ilgili olumsuz görüşleri için $F_{(4-280)}=7.312$, $p<.05$; 33. Fakültede derslerimize giren hocalarımızın motivasyonumuzu düşürücü açıklamaları için $F_{(4-280)}=5.102$, $p<.05$; ve 35. Öğretmen olabilmek için KPSS’de çok yüksek puan almamanın gerekmesi için $F_{(4-280)}=6.932$, $p<.05$;].

Bu bulgular, Tukey Çoklu Karşılaştırma Testi sonuçlarına göre ve ilgili betimsel veriler yardımıyla incelendiğinde “Toplumumuzun öğretmenlik mesleğinin zorluğunu ve değerini anlamaması” faktörü Okul Öncesi ve Sınıf Öğretmenliği Bölümünde okuyan adayların mesleki motivasyonlarını Türkçe ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümünde okuyan öğrencilerin mesleki motivasyonlarından daha çok düşürmektedir. “Fakültede yeterli mesleki bilgi ve becerinin kazandırılmaması, Fakültede derslerimize giren hocalarımızın öğretmenlikle ilgili olumsuz görüşleri, ve Fakültede derslerimize giren hocalarımızın motivasyonumuzu düşürücü açıklamaları” faktörleri ise Okulöncesi, Sınıf ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümünde okuyan öğrencilerin mesleki motivasyonlarını Türkçe Öğretmenliği Bölümünde okuyanlara kıyasla daha çok düşürmektedir. “Öğretmen olabilmek için KPSS’de çok yüksek puan almamanın gerekmesi” faktörü ise Türkçe Öğretmenliği Bölümünde okuyan öğretmen adaylarının mesleki motivasyonlarını Okul Öncesi, Sınıf ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümlerinde okuyan adaylara kıyasla; Sınıf Öğretmenliği ve Sosyal Bilgilere Öğretmenliği Bölümünde okuyan adayların mesleki motivasyonlarını Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümünde okuyan adaylara göre daha çok düşürdüğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4.
Cinsiyet Değişkeninin Mesleki Motivasyonu Etkileyen Faktörler Üzerindeki Etkisi

Mesleki motivasyonu düşüren faktör Sd=290	N	X	ss	t	p
28. Okullardaki sorunlu öğrenciler (çeteleşme, silahlı gezme, alkol-uyuşturucu vb kullanımı)	Kadın=199	3.43	.35	.619	.009
	Erkek=92	2.96	.45		
29. Öğretmenlerin sorunlu öğrencilerle ilgili problemlerde yalnız bırakılması (ekonomik, idari, güvenlik vb.)	Kadın=199	3.62	.30	.533	.012
	Erkek=92	3.19	.32		
37. Üniversiteye girişte düşük puanlar almalarına rağmen Fen-edebiyat vb fakülte mezunlarına da öğretmenlik yapabilme hakkının verilmesi	Kadın=199	4.13	.24	.286	.001
	Erkek=92	3.56	.49		
38. Öğretmenlere öğrenci veya öğrenci yakını tarafından uygulanan şiddet	Kadın=199	3.64	.41	.667	.008
	Erkek=92	3.16	.34		
39. Öğretmenleri şikayet etmenin çok kolay olması (alo 147) ve bu durumun sürekli istismar edilmesi.	Kadın=199	3.51	.38	.244	.026
	Erkek=92	3.10	.46		

Tablo 4. incelendiğinde, “28. Okullardaki sorunlu öğrenciler (çeteleşme, silahlı gezme, alkol-uyuşturucu vb kullanımı), 29. Öğretmenlerin sorunlu öğrencilerle ilgili problemlerde yalnız bırakılması (ekonomik, idari, güvenlik vb.), 37. Üniversiteye girişte düşük puanlar almalarına rağmen fen-edebiyat vb. fakülte mezunlarına da öğretmenlik yapabilme hakkının verilmesi, 38. Öğretmenlere öğrenci veya öğrenci yakını tarafından şiddet uygulanması ve 39. Öğretmenleri şikayet etmenin çok kolay olması (alo 147) ve bu durumun sürekli istismar edilmesi” faktörlerinin kadın öğretmen adaylarının mesleki motivasyonlarını erkek öğretmen adaylarının mesleki motivasyonlarından daha fazla düşürdüğü görülmektedir ($p<.05$). Bu bulgular, kadın öğretmen adaylarının sorunlu öğrencilerden, yerli yersiz şikayet edilmekten ve öğretmene zaman zaman uygulanan şiddetten ayrıca KPSS ile öğretmen alımındaki işleyişten erkek öğretmen adaylarına göre daha fazla etkilendiği ve bu faktörlerin kadın öğretmen adaylarının mesleki motivasyonunu daha fazla düşürdüğü şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 5.
Sınıf Değişkeninin Mesleki Motivasyonu Etkileyen Faktörler Üzerindeki Etkisi

Mesleki motivasyonu düşüren faktör Sd=290	Cinsiyet N	X	ss	t	p
13. Muhtemelen atanacağım ilin sosyo-ekonomik açıdan yetersiz olması	1. sınıf=134	2.72	1.46	2.355	.019
	4. sınıf=157	3.11	1.35		
14. Muhtemelen atanacağım okuldaki öğrencilerin sosyo-ekonomik	1. sınıf=134	2.38	1.45	3.142	.002
	4. sınıf=157	2.92	1.40		

yetersizlikleri					
31. Fakültede yeterli mesleki bilgi ve becerinin kazandırılmaması	1. sınıf=134	2.63	1.37	5.103	.000
	4. sınıf=157	3.43	1.25		
35. Öğretmen olabilmek için KPSS’de çok yüksek puan almamanın gerekmesi	1. sınıf=134	4.26	1.12	2.457	.015
	4. sınıf=157	3.90	1.31		

Tablo 5. incelendiğinde, “13. Muhtemelen atanacağım ilin sosyo-ekonomik açıdan yetersiz olması, 14. Muhtemelen atanacağım okuldaki öğrencilerin sosyo-ekonomik yetersizlikleri, 31. Fakültede yeterli mesleki bilgi ve becerinin kazandırılmaması, 35. Öğretmen olabilmek için KPSS’de çok yüksek puan almamanın gerekmesi” faktörlerinin 4. Sınıfa devam eden öğretmen adaylarının mesleki motivasyonlarını 1. sınıfa devam eden öğretmen adaylarının mesleki motivasyonlarından daha fazla düşürdüğü görülmektedir ($p<.05$). Bu bulgular, mesleğe başlama zamanı yaklaştıkça öğretmen adaylarının muhtemelen atanacağı il ve okuldaki sosyo-ekonomik yetersizliklerinden, kendini mesleğe hazır hissetmemekten ve KPSS’den daha fazla etkilendiği ve bu faktörlerin mesleğe başlama zamanı yaklaştıkça mesleki motivasyonu daha fazla düşürdüğü şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 6.
Bölüme İsteyerek Gelmenin Mesleki Motivasyonu Etkileyen Faktörler Üzerindeki Etkisi

	Bölümü isteme N	X	SS	t	p
15. Öğretmen maaşlarının düşüklüğü	Evet=221	3.17	1.42	1.993	.047
	Hayır=61	3.58	1.40		
17. Öğretmenliğin tatil imkanları lojman psikolojik destek vb. olanaklarının kısıtlı olması	Evet=221	3.34	1.29	2.158	.032
	Hayır=61	3.74	1.20		
19. Öğretmenlik mesleğinin yorucu olması	Evet=221	2.50	1.32	3.829	.000
	Hayır=61	3.24	1.38		
20. Öğretmenlik mesleğinin çok zaman alması	Evet=221	2.30	1.25	2.183	.030
	Hayır=61	2.70	1.38		
21. Öğretmenliğin kişisel gelişime engel olması (zaman alması, yetersiz ekonomik imkânlar, çalışacağım okulun bulunduğu yerin imkansızlıkları vb.)	Evet=221	2.54	1.34	1.963	.051
	Hayır=61	2.91	1.25		
22. Öğretmenlikte mesleki ilerlemenin olmaması	Evet=221	2.71	1.39	3.425	.001
	Hayır=61	3.40	1.38		

Tablo 6. incelendiğinde, “15. Öğretmen maaşlarının düşüklüğü, 17. Öğretmenliğin tatil imkanları, lojman, psikolojik destek vb. olanaklarının kısıtlı olması, 19. Öğretmenlik mesleğinin yorucu olması, 20. Öğretmenlik mesleğinin çok zaman alması, 21. Öğretmenliğin kişisel gelişime engel olması (zaman alması, yetersiz ekonomik imkânlar, çalışacağım okulun bulunduğu yerin imkansızlıkları vb.) 22. Öğretmenlikte mesleki ilerlemenin olmaması” faktörlerinin bölüme isteyerek gelmeyen öğretmen adaylarının mesleki motivasyonlarını bölüme isteyerek gelen öğretmen adaylarının mesleki motivasyonlarından daha fazla düşürdüğü görülmektedir ($p<.05$). Bu bulgular öğretmenlik mesleğinin çok zor olması buna karşın ekonomik ve sosyal

açından tatmin edici olmayan imkanların öğretmen adaylarının eğitim fakültelerine isteyerek gelmesini engelleyen en önemli faktör olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 7.

Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Geliştirilen Olumlu Tutumun Mesleki Motivasyonu Etkileyen Faktörler Üzerindeki Etkisi

Mesleki motivasyonu düşüren faktör Sd=290	Tutum N	X	ss	t	p
13. Muhtemelen atanacağım ilin sosyal ve kültürel açıdan yetersiz olması	Düşük =88	3.25	1.39	2.499	.013
	Yüksek=203	2.80	1.40		
15. Öğretmen maaşlarının düşüklüğü	Düşük =88	3.60	1.46	2.777	.006
	Yüksek=203	3.10	1.39		
16. Öğretmenlerin ekonomik gelir için başka işler yapmak zorunda kalması	Düşük =88	3.57	1.42	2.375	.018
	Yüksek=203	3.14	1.40		
17. Öğretmenliğin tatil imkanları, lojman, psikolojik destek vb. olanaklarının kısıtlı olması	Düşük =88	3.65	1.23	2.019	.044
	Yüksek=203	3.32	1.28		
19. Öğretmenlik mesleğinin yorucu olması	Düşük =88	2.98	1.45	2.818	.005
	Yüksek=203	2.49	1.31		
20. Öğretmenlik mesleğinin çok zaman alması	Düşük =88	2.65	1.32	2.324	.021
	Yüksek=203	2.27	1.27		
21. Öğretmenliğin kişisel gelişime engel olması	Düşük =88	2.90	1.38	2.379	.018
	Yüksek=203	2.50	1.28		
22. Öğretmenlikte mesleki ilerlemenin olmaması	Düşük =88	3.31	1.39	3.566	.000
	Yüksek=203	2.67	1.39		

Tablo 7 incelendiğinde, “13. Muhtemelen atanacağım ilin sosyal ve kültürel açıdan yetersiz olması, 15. Öğretmen maaşlarının düşüklüğü, 16. Öğretmenlerin ekonomik gelir için başka işler yapmak zorunda kalması, 17. Öğretmenliğin tatil imkanları lojman psikolojik destek vb. olanaklarının kısıtlı olması, 19. Öğretmenlik mesleğinin yorucu olması, 20. Öğretmenlik mesleğinin çok zaman alması, 21. Öğretmenliğin kişisel gelişime engel olması (zaman alması, yetersiz ekonomik imkanlar, çalışacağım okulun bulunduğu yerin imkansızlıkları vb.) 22. Öğretmenlikte mesleki ilerlemenin olmaması” faktörlerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu tutumu düşük öğretmen adaylarının mesleki motivasyonlarını olumlu tutumu yüksek öğretmen adaylarının mesleki motivasyonlarından daha fazla düşürdüğü görülmektedir ($p<.05$). Bu bulgular öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu tutumların özellikle öğretmenliğin sosyal ve ekonomik imkânlarının yetersizliğinden etkilendiği, başka bir deyişle öğretmenliğin sosyal ve ekonomik şartlarındaki yetersizliğin öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu tutumu düşük öğretmen adaylarını, öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu tutumu yüksek adaylardan daha fazla etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Öğretmen adayları mesleğin icrasının zorluğundan, sosyal ve ekonomik olarak tatmin edici olmamasından, atanacakları yerin ve okulun olanaksızlıklarından çok etkilenmemekte, diğer bir deyişle, bu faktörler öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin motivasyonunu üzerinde çok etkili olmamaktadır.

Öğretmen adaylarının mesleki motivasyonlarını en çok KPSS'nin içeriği ve uygulanışı düşürmektedir. Ayrıca diğer fakülte mezunlarının KPSS ile hem de daha düşük puanlar alarak öğretmen olabilmesi de mesleki motivasyonu oldukça düşürmektedir. KPSS birçok kez uygulanmasına rağmen hâlâ içerik ve uygulama açısından eleştirilmektedir. Örneğin Türkçe öğretmeni adayı matematik sorularını iyi yaptığı; matematik öğretmeni adayı ise coğrafya sorularını iyi yaptığı için öğretmen olma hakkı kazanmaktadır. Diğer tüm meslek grupları iki farklı sınava iki günde girmektedir; öğretmen adayları oldukça zor bir sınavdan çıkıp aynı gün öğleden sonra eğitim bilimleri sınavına girmektedir. KPSS'nin içeriği ve uygulanması ile ilgili değişiklikler uzman görüşü alınmadan keyfi bir şekilde ve sınava çok az süre kala yapılmaktadır. Eğitim bilimleri alanı oldukça geniştir ve öğretmenlerin nadiren işine yarayacak konulardan oldukça fazla soru çıkmaktadır. Bu gibi durumlar öğretmen adaylarının motivasyonunu düşürmektedir.

Fen edebiyat fakültelerinden mezun olanların da öğretmenlik yapmasına olanak sağlayan mevcut durum öğretmen adaylarının mesleki motivasyonunu düşürmektedir. Bu fakültelelere hem daha düşük YGS puanlarıyla girilmekte hem de bu fakültelerden mezun olanlar daha düşük KPSS puanlarıyla öğretmen olabilmektedir. Ayrıca maalessel temel bilimler eğitimi verilen bazı bölümler de öğrencisizlik yüzünden kapanmaktadır. Bu durumda FEF yöneticilerinin bir karar alması ve bu karar doğrultusunda eğitim vermesi zorunludur: “Biz ne amaçla eğitim veriyoruz? Öğretmen mi yoksa bilim insanı mı yetiştireceğiz?”. Eğer amaç öğretmen yetiştirmekse öğretmen ihtiyacı belli ve sınırlı olduğu hatta eğitim fakültelerinin ikinci öğretimleri kapatıldığı halde niçin bu kadar çok öğrenci alınmaktadır? Eğer bilim insanı yetiştirmekse ülkenin ihtiyacı olan fizikçi, edebiyatçı, tarihçi vb temel bilimler uzmanları yüzer kişilik sınıflarda nasıl yetiştirilecektir. Bu çelişkiler ortada iken bazı bölümleri yaşatmak için bu bölüm mezunlarına öğretmenlik hakkı verilmesi günü kurtarmaya yönelik ama ilerde sıkıntıları ortaya çıkacak uygulamalar olarak devletin ve toplumun karşısında durmaktadır.

Başta MEB çalışanları olmak üzere devlet yetkililerinin ve toplumun, icrası bu kadar zor olan ve günümüz şartlarında devletin ve toplumun devamı için en stratejik mesleklerden olan öğretmenlik mesleğinin önemini ve zorluğunu takdir edememesi ve karşılaştığı zorluklar karşısında öğretmeni yalnız bırakması, öğretmen adaylarının motivasyonunu olumsuz etkileyen diğer önemli bir husustur. Öğretmen adayları, öğretmenlik mesleğinin devlet yetkilileri ve toplum tarafından algılanış biçiminden rahatsızdır. Gerçek manada çok zor olan ve sadece ders içinde değil, ders dışında da etkinlikler (rehberlik, sınav hazırlama-okuma, derse hazırlanma, materyal geliştirme, aile ziyareti, özellikle kırsal kesimde topluma kanaat önderliği ve rol modelliği yapma, öğrenciyi tuvalete götürme, tuvaleti temizleme vb.) yapmayı gerektiren toplam çalışma saati açısından belki de en çok zaman alan bir meslek olmasına rağmen öğretmenliğin “tatili bol” kolay meslek olarak algılanması daha mesleğe başlamamış olanların mesleki motivasyonlarını düşürmektedir. Bu durumun görev başındaki öğretmenlerin de

olumsuz etkileyeceği açıktır. Bu durum, (öğretmenin tembel ve hak etmeden para kazanan insan olarak algılanması) devam ederse sonuçta devlet ve toplum açısından telafisi mümkün olmayan hasarlar oluşması kaçınılmazdır. Zira Pygmalion Etkisi ve Ayna Teorisine göre insanlar zamanla beklentilere veya algılanma biçimlerine uygun davranmaya başlar. Bu durumda öğretmene ilişkin algılanan gerçekler bir müddet sonra gerçek gerçeklik haline gelir. Eğitime taraf her birey ama özellikle eğitim sendikası ve eğitimci dernekleri ve vakıfları öğretmenle ilgili mücadelelerini öğretmenin ekonomik ve özlük haklarını iyileştirme boyutundan çıkarıp, öğretmenin imajını düzeltmeye kaydırmalı ve öğretmenin sırf öğretmen olduğu için kendini değerli hissetmesi amacına ulaşmaya çalışmalıdır.

Öğretmen adaylarının mesleki motivasyonu düşüren diğer faktör ise sınıf içi etkinlikler zorlaştıracak kimi durumlarıdır (kalabalık sınıflar ve sorunlu öğrencilerden). Her ne kadar ülkemizde sınıf başına düşen ortalama öğrenci sayısı ideale yaklaşırsa da, özellikle büyük şehirlerde hâlâ çok kalabalık sınıflar olduğu da bir vakıadır.

Öğretmenler ve okulun diğer çalışanlarının tutumları öğretmen adaylarının mesleki motivasyonunu düşürme konusunda fazla etkili değildir. Ancak öğretmen adayları başta okul yöneticileri olmak üzere eğitim yöneticilerinin seçiminden ve uygulamalarından rahatsız olmaktadır. Eğitim yöneticilerinin seçimi objektif kriterlere bağlanmalı ve eğitim yöneticisi olacakların ayrıca bir meslek içi eğitimden geçirilmeleri sağlanmalıdır.

Sorunlu öğrenciler ve bu öğrencilere nasıl müdahale edileceği öğretmen adaylarının mesleki motivasyonunu düşürmektedir. Özellikle kadın öğretmen adayları bu durumdan daha çok etkilenmektedir. Fakültede bu konuyla ilgili dersler konmalı, vaka incelemeleri yapılmalıdır. Ayrıca böyle öğrencilerle ilgili olarak diğer kamu çalışanları öğretmenlerle iletişim halinde olmalı ve gerektiğinde anında vakaya müdahil olmalıdır.

Sınıf ve okul öncesi öğretmenliği bölümlerindeki öğretmen adayları toplumun öğretmene bakışından daha fazla rahatsız olmaktadır. En önemli, teknik ve belki de en zor branşlar olmasına karşın bu branşlara ilişkin yanlış algılar (okuması kolay, icrası kolay vb.) mutlaka değişmelidir.

Yine bazı bölümlere devam eden öğretmen adayları derslerine giren eğitim elemanlarının açıklamalarından dolayı mesleki motivasyonlarının düştüğünü belirtmiştir. Bu durumda öncelikle ders hocalarının öğretmen adaylarının mesleki motivasyonlarını etkilediği söylenmelidir. İkinci olarak öğretim üyeleri mutlaka öğretmenlik mesleğinin değeri ve önemini vurgulamalı; öğretmen adaylarına birer öğretmen gibi davranmalı ve mesleki motivasyonlarını yükseltmelidir.

Kadın öğretmen adaylarının sorunlu öğrencilerden, yerli yersiz şikayet edilmekten ve öğretmene zaman zaman uygulanan şiddetten ayrıca KPSS ile öğretmen alımındaki işleyişten erkek öğretmen adaylarına göre daha fazla etkilenmektedir.

Mesleğe başlama zamanı yaklaştıkça, öğretmen adaylarının muhtemelen atanacağı il ve okuldaki sosyo-ekonomik yetersizliklerinden, kendini mesleğe hazır hissetmemekten ve KPSS'den daha fazla etkilenmekte ve bu faktörler mesleğe başlama zamanı yaklaştıkça mesleki motivasyonu daha fazla düşürmektedir.

KAYNAKLAR / REFERENCES

- Akbaba, S. (2006). Eğitimde Motivasyon. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*. (13), 343-361.
- Büyükses, L. (2010). Öğretmenin İş Ortamındaki Motivasyonunu Etkileyen Etmenler. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi .
- Cemaloğlu, N., & Erdemoğlu Şahin, D. (2007). Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Kastamonu Ün. Eğitim Fak. Dergisi*, 15 (2), 465-484.
- Karakaya, A., & Ay, F. A. (2007). Çalışanların Motivasyonunu Etkileyen Faktörler: Sağlık Çalışanlarına Yönelik Bir Araştırma. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , 31 (1), 55-67.
- Karaköse, T., & Kocabaş, İ. (2006). Özel ve Devlet Okullarında Öğretmenlerin Beklentilerinin İş Doyumu ve Motivasyon Üzerine Etkileri. *Eğitimde Kuram ve Uygulama* (2(1)), 3-14.
- Küçük, E. (2008). İlköğretim Okulları Öğretmenlerinin Okul Yöneticilerine Yönelik Çağdaş Denetim Algıları İle mesleki Motivasyon Düzeyleri Arasında İlişki(İstanbul İli Eyüp İlçesi Örneği). İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi .
- Oruç, S. (2007). Özel Eğitim Alanında Çalışan Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Adana İli Örneği) . Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi .
- Öztürk, İ. H. (2011). Öğretmen Özerkliği Üzerine Kuramsal Bir İnceleme. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* , 10 (35), 82-99.
- TDK. (tarih yok). Büyük Türkçe Sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu .
- Yazıcı, H. (2009). Öğretmenlik Mesleği, Motivasyon Kaynakları ve Temel Tutumlar: *Kuramsal Bir Bakış. Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17 (1), 33-46.
- Yücel, C., & Gülveren, H. (2011). Sınıfta Öğrencilerin Motivasyonu. M. Şişman, & S. Turan içinde, *Sınıf Yönetimi* (s. 113-131). Ankara: Pegem Akademi.

İletişim/Correspondence

Mustafa BAŞARAN
Bozok Üniversitesi
YOZGAT-TÜRKİYE
mbasaran66@yahoo.com

Buket DEDEOĞLU ORHUN
Dumlupınar Üniversitesi
KÜTAHYA-TÜRKİYE
buket_dede@mynet.com

